

INNHold

Figurer	11
Bokser	13
Tabeller	14
Forkortelser	15
Forord	17
DEL I INTERNASJONAL ØKONOMISK OG POLITISK INTEGRASJON	19
1 Innledning	23
1.1 Bokas fokus	23
1.2 Internasjonal handel og økonomisk vekst	25
1.3 Perspektiver på europeisering og globalisering	27
1.4 Økonomiske systemer og internasjonal handel	33
1.5 Gjensidig avhengighet – nasjonalstaten utfordres	36
1.6 Flerfaglig integrasjon	39
2 Historiske hovedtrekk	43
2.1 Tida før 1800	43
2.2 Den franske revolusjonen 1789–1799	48
2.3 Den industrielle revolusjonen 1760–1850	50
2.4 Kapitalismens framvekst 1850–1914	52
2.4.1 Kapitalismen og nye idéer	55
2.5 Kriseperioden 1914–1945	59
2.5.1 Proteksjonismen og nye idéer	63

2.6	Nye institusjoner og ny politikk 1944–1949.	65
2.7	Internasjonal økonomi 1945–91	67
2.8	Den kalde krigen 1947–1989.	71
2.9	Markedsøkonomiens globale dominans fra 1991 til i dag.	76
2.9.1	Nye tider og nye idéer	81
3	Former for økonomisk integrasjon	85
3.1	Økonomisk integrasjon og gjensidig avhengighet (interdependens).	85
3.2	Nivåer på integrasjon	88
3.3	Politiske tilnæringsmåter	95
3.4	Integrasjonsprosessens dynamikk	97
3.5	Integrasjonsteoretiske perspektiver	99
4	Den europeiske unions institusjoner og virkemåte.	103
4.1	Kort historikk.	103
4.2	EUs institusjoner	109
4.2.1	Europakommisjonen.	110
4.2.2	Ministerrådet	115
4.2.3	Europaparlamentet	116
4.2.4	Den europeiske domstolen	116
4.3	Traktat revisjonene.	117
4.4	EUs demokratiske underskudd	120
4.5	Differensiert integrasjon og utvikling	121
4.5.1	EUs videre utvikling	124
DEL II	MIKROØKONOMISK TEORIGRUNNLAG.	127
5	Komparative fortrinn og internasjonal handel.	131
5.1	Internasjonal handel, spesialisering og omfordeling.	131
5.1.1	Fordelene ved spesialisering	133
5.1.2	Bruken av økonomiske modeller.	135
5.2	Teorien om komparative fortrinn	137
5.2.1	Absolutte fortrinn.	137
5.2.2	Komparative fortrinn	139
5.2.3	Gevinst fra handel	142
5.3	Standard handelsteori	147
5.3.1	Produksjonsmulighetskurven.	148

5.3.2	Tilpasning i autarki.	150
5.3.3	Tilpasning med frihandel	155
5.4	Tid til omstilling.	157
5.5	Årsaker til komparative fortrinn	159
5.6	Nærmere om Heckscher-Ohlin-modellen	163
5.6.1	Faktorprisutjevningsteoremet	167
5.6.2	Endringer i inntektsfordelingen.	170
5.6.3	Ressursbasert vekst	171
6	Stordriftsfordeler, klynger og andre forhold	173
6.1	Stordriftsfordeler som grunnlag for spesialisering	173
6.2	Interne og eksterne stordriftsfordeler.	175
6.3	Oligopol og prisdiskriminering	182
6.4	Monopolistisk konkurranse.	187
6.5	Teknologigap- og produksyklus-teorier	188
6.6	Inter- og intraindustriell handel	191
6.7	Multinasjonale selskaper	194
6.8	Geografisk lokalisering og klynger.	197
6.9	Michael Porters konkurransediamant	199
6.10	Bytteforholdet.	202
7	Handelspolitiske virkemidler	205
7.1	Prisdannelsen på en internasjonal vare	206
7.2	Verdensmarkedet og eksport og import for små land	208
7.3	Prisvirkninger av en avgift	212
7.3.1	Pris- og inntektselastisiteter.	213
7.4	Virkninger av en tollsats.	217
7.4.1	Virkninger av en tollsats for et lite land	217
7.4.2	Virkninger av en tollsats for et stort land	219
7.4.3	Tollsatsens effektive beskyttelsesgrad.	222
7.5	Virkninger av importkvoter	224
7.6	Subsidiering av importkonkurrerende bedrifter	226
7.7	Eksportsubsidier	228
7.8	Skjulte handelshindringer	230
7.9	Handelskreering og handelsvridning	233
7.9.1	Handelskreering	234
7.9.2	Handelsvridning	236

DEL III INTERNASJONAL HANDELSPOLITIKK	239
8 Global handelspolitikk	243
8.1 WTO og det globale handelspolitiske regimet	243
8.2 Bilaterale og regionale preferansehandelsavtaler	249
8.3 Utadvendte og innadvendte handelsstrategier	252
8.4 Forhandlerens dilemma.	254
8.4.1 Politikk etter at en handelsavtale er inngått.	258
8.5 Forhandlinger på flere nivåer: To-nivå-spill.	259
8.6 Handelskriger og økonomiske sanksjoner	264
8.7 Geopolitikk og internasjonal handel	267
8.8 EU og Russland: Handel og sikkerhetspolitikk.	270
9 EUs indre marked	275
9.1 De fire frihetene	275
9.2 Konkurransopolitikk	277
9.2.1 Monopolpolitikk.	278
9.2.2 Sammenslåing av bedrifter	280
9.2.3 Samarbeid mellom bedrifter	280
9.2.4 Harmonisering av standarder	281
9.3 Regionalpolitikk	282
9.4 Landbrukspolitikk.	285
9.4.1 Argumenter for intervensjon i markedene for landbruksprodukter.	286
9.4.2 Virkemidler innen EU for å påvirke landbruksproduksjonen.	289
9.5 Noen viktige andre politikkområder	291
9.5.1 Transportpolitikk	291
9.5.2 Sosialpolitikk	292
9.5.3 Avgiftsharmonisering	293
9.5.4 Forskning og utvikling	294
9.6 EØS-avtalen	295
9.6.1 Norsk handlingsrom under EØS-avtalen	299

DEL IV INTERNASJONAL FINANS.	305
10 Valutakursteori og valutapolitikk.	309
10.1 Penger som betalingsmiddel	309
10.2 Aktører og valutakurser	312
10.3 Hvordan bestemmes valutakursen?	313
10.4 Flytende og faste kurser	317
10.5 Valutakursen på kort sikt	322
10.5.1 Nærmere om renteparitetsteorien	323
10.6 Valutakursen på lang sikt	328
10.6.1 Nærmere om kjøpekraftparitetsteorien	330
10.7 Valutakurs og utenrikshandel	331
11 Valutaregimer	337
11.1 Det globale valutaregimet	337
11.2 Valutaregimer og makroøkonomisk politikk	343
11.2.1 Fastkurssystem	343
11.2.2 Flytkurssystem	344
11.2.3 Kontrollert flyt	345
11.3 Optimale valutaområder	347
11.4 Regulering av internasjonale kapitalbevegelser. Tobin-skatt	350
11.5 Den økonomiske og monetære union (ØMU).	352
11.6 Euroen og finanskrisene	357
DEL V EUROPEISERING OG GLOBALISERING.	361
12 Hvor åpen bør en økonomi være?	365
12.1 Frihandelens fordeler og ulemper	365
12.2 Omstilling og optimal grad av frihandel	372
12.3 Modernitet, sentrum-periferi og eliter	376
12.4 Argumenter for begrensninger i internasjonal handel	380
12.5 Økonomisk integrasjon og velferdsstaten.	385
12.6 Inntektsfordeling innen land.	390

13 Økonomisk vekst og internasjonal fordeling	397
13.1 Hvilke land har det best?	397
13.2 Fattige og rike land.	403
13.3 Strategier for økonomisk vekst i utviklingsland	407
13.3.1 Utviklingsland som råvareeksportører	408
13.3.2 Industrialisering og importsustitusjon	411
13.3.3 Eksportledet vekst med bearbeidede varer	412
13.4 Gjeldskrisene i utviklingsland	413
13.5 Hvorfor noen land er rike og andre land forblir fattige?	416
14 Velferd, europeisering og globalisering	421
14.1 Internasjonal økonomisk integrasjon og politisk konvergens . . .	421
14.2 Politisk konvergens og divergens.	426
14.3 Nasjonale politiske handlingsrom	430
14.4 Bærekraftige samfunn og klimautfordringene	435
14.5 utfordringer videre	442
Referanser	449
Stikkordregister	463